Pangaliidu tagasiside Andmekaitse Inspektsiooni maksehäirete avaldamise juhendi avaliku konsultatsiooni versioonile

Jrk nr	Juhendi tekst	Kommentaar
1	Punkt 1.1. Juhendi eesmärk IKS § 10 eesmärgiks on võimaldada inimeste finantsilise usaldusvääruse ehk krediidivõimelisuse hindamist – olemas on praktiline vajadus selleks, et hinnata lepingupoole usaldusväärsust kohustuste täitmisel.	IKS § 10 kehtiva redaktsiooni kohaselt on maksehäireandmeid lisaks krediidivõimelisuse hindamise eesmärgile avaldada ka muul samasugusel eesmärgil. Paraku on juhendis eesmärgi kirjeldamisel piirdutud üksnes krediidivõimelisuse hindamise eesmärgiga. Meie hinnangul võiks juhendi punktis 1.1. siiski kajastada seaduses sätestatud eesmärke tervikuna. Seda enam, et juhendi lk 5 ja järgnevalt on ka muud eesmärgid maksehäireandmete töötlemise III-nda etapi juures nimetatud.
2	Maksehäireandmete töötlemise õiguslik alus - punkt 2.1. lk 5 - punkt 2.1. lk 6 joonealune märkus 5: „[5] Krediidivõimelisuse hindamise või samasugusel eesmärgil, s.o avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks IKÜM art 6 lg 1 punkti e alusel maksehäirete avaldamisel vt lisaks ka IKS § 10 lõige 1 ja lg 2 punkt 3. - punkt 2.1.1. lk 7: „Selles alapeatükis käsitletakse maksehäireandmete edastamist ja edastatud andmete töötlemist (avaldamist päringu tegijale) avalikes huvides oleva krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil IKÜM art 6 lg 1 p e alusel koosmõjus IKS §- ga 10. See puudutab eelkõige krediidiandjaid ja teisi finantssektori ettevõtjaid, kellel on seadusest tulenev kohustus hinnata inimese võimet täita oma rahalisi kohustusi ning kes saavad selleks maksehäireandmeid näiteks maksehäireregistrist.“	Palume täpsustada, millisele õiguslikule põhjendusele tugineb juhendis esitatud seisukoht, et krediidiandjate poolt maksehäireandmete töötlemine krediidivõimelisuse hindamiseks toimub IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti e alusel koostoimes IKS §-ga 10. Eelkõige palume selgitada, millisest konkreetsest õigusnormist tuleneb krediidiandjale IKÜM artikli 6 lõike 3 tähenduses avalikes huvides olev ülesanne ning miks ei käsitleta seadusest tuleneva krediidivõimelisuse hindamise kohustuse täitmist IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti c alusel.
3	Punkt 2.1. Maksehäireandmete avaldamise õiguslik alus ja eesmärk Kui maksehäire kustutatakse kohe pärast tasumist, võib see viidata sellele, et avaldamise tegelik eesmärk ei olnud anda andmesaajatele teavet inimese varasema maksekäitumise kohta.	Väide, et maksehäire kustutamine kohe pärast tasumist näitab avaldamise tegeliku eesmärgi puudumist, ei ole põhjendatud. Üks maksehäire avaldamise eesmärke on anda teavet olemasoleva maksehäire ja sellest tuleneva krediidiriski kohta ajal, mil võlgnevus eksisteerib. Kui nõue on tasutud, kaob alus isiku käsitlemiseks aktiivse võlgnikuna ning seetõttu võib lõppeda ka vajadus vastava teabe avaldamiseks (ka teatud ulatuses). Maksehäire kustutamine pärast nõude lõppemist võib seega olla loogiline tagajärg õigusliku aluse äralangemisele, mitte tõend selle kohta, et avaldamise eesmärk ei

		olnud seotud maksekäitumise kohta teabe andmisega. Ehk ka sellisel juhul, kui registris avaldatud maksehäire edasine avaldamine lõpetatakse pärast nn tasumisele survestamist, ei ole põhjendatud väita, et maksehäire avaldamise tegelik eesmärk oli midagi muud, kui anda andmesaajatele teavet inimese varasema maksekäitumise kohta.
4	Punkt 2.1.1. Andmete avaldamine krediidivõimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil IKS § 10 lõige 1 sätestab, et võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmete **avaldamine** (seaduse sõnastuses ***edastamine***) kolmandale isikule ja edastatud andmete töötlemine kolmanda isiku poolt on lubatud **andmesubjekti krediidivõimelisuse hindamise või muul samasugusel eesmärgil**.	Kogu dokumendis tuleks järjepidevalt ja selgelt eristada kahte erinevat isikuandmete töötlemise tegevust: andmete **edastamist** ja andmete **avaldamist**. IKS § 10 lg 1 reguleerib võlasuhte rikkumisega seotud isikuandmete edastamist kolmandale isikule ning nende andmete edasist töötlemist kolmanda isiku poolt krediidivõimelisuse hindamise või muul samasugusel eesmärgil. Samas ei ole edastamine ja avaldamine samatähenduslikud mõisted. Nende tegevuste eristamine on oluline nii töötlemise eesmärgi kui ka osapoolte rollide hindamisel. Andmeid edastav isik ja andmeid vastuvõttev isik võivad tegutseda erinevates rollides ning nende töötlemise eesmärgid ei pruugi olla identsed. Kui dokumendis kasutatakse termineid „edastamine“ ja „avaldamine“ läbisegi, võib see tekitada ebaselgust selle osas, millist konkreetset töötlemistoimingut analüüsitakse, kelle õigustatud huve või kohustusi hinnatakse ning milline õiguslik regulatsioon vastavas olukorras kohaldub. Seetõttu tuleks kogu dokumendi/juhendi vältel kasutada neid mõisteid täpselt ja järjekindlalt vastavalt käsitletavale töötlemistoimingule.
5	Punkt 2.1.2. Andmetega tutvumine on kontrollitav ja logitud. Andmetega tutvumine on kontrollitav ja logitud ning andmeid ei avaldata tähtajatult.	Korduv tekst.
6	Punkt 2.2. Maksehäireregistrist andmete väljastamisel õigusliku aluse kontrollimine Kui andmesaaja töötleb maksehäireandmeid **krediidi-võimelisuse hindamiseks või muul samasugusel eesmärgil avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks** (IKÜM art 6 lg 1 punkt e koosmõjus IKS §-ga 10), tuleks maksehäireregistril eeskätt tuvastada, et andmete saajal on reaalne kavatsus isikuga lepingulistesse suhetesse astuda või muuta olemasolevat lepingulist suhet. Selline olukord võib esineda näiteks siis, kui krediidiandja teeb enne laenulepingu sõlmimist või muutmist laenutaotleja kohta maksevõime kontrollimiseks päringu maksehäire-registrisse.	Esitatud näide (loogika) ei arvesta asjaolu, et krediidiasutuste võimalused avaldada või kinnitada konkreetse isiku kohta krediidisuhtesse astumise kavatsust on oluliselt piiratud pangasaladuse nõuetega. Krediidiasutusele teatavaks saanud teave selle kohta, kas isik on esitanud laenutaotluse, soovib olemasolevat krediidilepingut muuta või on krediidiasutusega muul viisil krediidisuhet loomas, on käsitatav pangasaladusena ning kuulub Krediidiasutuste seaduse § 88 kohaldamisalasse. Seetõttu ei saa maksehäireregister praktikas eeldada ega nõuda, et krediidiasutus avaldaks registripidajale konkreetse päringu tegemise aluseks oleva kliendisuhte, tehingu või laenutaotluse olemasolu. Selline lähenemine oleks vastuolus pangasaladuse regulatsiooni eesmärgiga kaitsta krediidiasutuse kliendi finantsasju puudutava teabe konfidentsiaalsust. Samuti ei tulene IKS §-st 10 nõuet, et andmete edastaja peaks enne iga üksikjuhtumi andmete väljastamist kontrollima konkreetse lepingu sõlmimise või muutmise protsessi olemasolu.

		Õigusnorm seob andmete töötlemise lubatavuse andmete saaja eesmärgiga ehk krediidivõimelisuse hindamise või muu samalaadse eesmärgiga. Selle eesmärgi olemasolu hinnatakse eelkõige andmete saaja tegevuse, õigusliku staatuse ja ligipääsuõiguste kaudu, mitte nõudega avaldada registripidajale iga päringu aluseks olev kliendisuhe või tehing. Vastasel juhul tekiks vastuolu ühelt poolt IKS § 10 eesmärgiga võimaldada krediidiriski hindamiseks vajalike andmete kasutamist ning teiselt poolt krediidiasutustele kohalduva pangasaladuse kohustusega.
7	Punkt 2.2. Maksehäireregistrist andmete väljastamisel õigusliku aluse kontrollimine Enamasti tuleb maksehäireregistrist andmete pärimisel hinnata, kas päringu tegijal on andmete saamiseks ja kasutamiseks **õigustatud huvi** IKÜM art 6 lg 1 punkti f tähenduses. Õigustatud huvi peab olema tegelik ja konkreetne.	Ka selle käsitluse puhul jääb ebaselgeks, kuidas peaks maksehäireregistri pidaja praktikas hindama päringu tegija õigustatud huvi IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti f tähenduses. Õigustatud huvi olemasolu on eelkõige andmete saaja enda vastutusel läbiviidav õiguslik hinnang, mis eeldab konkreetse töötlemise eesmärgi, vajalikkuse ja huvide kaalumise analüüsi. Registripidajal puudub üldjuhul juurdepääs kogu sellele teabele, mille põhjal oleks võimalik teise isiku/ettevõtja õigustatud huvi sisuliselt kontrollida või ümber hinnata. Samuti tekib küsimus registripidaja pädevuses vastava sisulist „kontrolli“ läbi viia. Seetõttu võib väide, et registripidaja peab iga päringu puhul tuvastama tegeliku ja konkreetse õigustatud huvi olemasolu, seada registripidajale kohustuse, mille täitmine ei ole praktikas võimalik ning mis ei ole kooskõlas vastutuse jaotusega IKÜM-i sätete kohaselt.
8	Punkt 2.2. Maksehäireregistrist andmete väljastamisel õigusliku aluse kontrollimine Maksehäireregister peab regulaarselt kontrollima, kas maksehäireandmete pärimiseks esitatud õiguslik alus ja eesmärk vastavad tegelikule andmetöötlusele. Selleks tuleb rakendada meetmeid, mis võimaldavad tuvastada põhjendamatuid või lubatud eesmärgist kõrvale kalduvaid päringuid. Näiteks võib maksehäireregister teha pistelisi kontrolle ning küsida andmesaajatelt lisateavet ja tõendeid konkreetsete päringute eesmärgi, õigusliku aluse ja vajalikkuse kohta. Tõhusam kontroll on vajalik eelkõige korduvate, massiliste, ebatavaliste või muul viisil kõrgema riskiga päringute korral, samuti siis, kui andmesubjekt vaidlustab tema andmetega tehtud päringu õiguspärasuse või kui andmesaaja osas on varem tuvastatud põhjendamatuid päringuid.	Käesolev käsitlus ei arvesta krediidiasutustele kohalduva pangasaladuse regulatsiooniga. Praktikas eeldaks kirjeldatud kontrollimehhanism, et maksehäireregister saaks andmesaajalt teavet konkreetse päringu taustaks olevate asjaolude kohta, sealhulgas selle kohta, milline kliendisuhe, tehing või menetlus päringu tingis. Krediidiasutuste puhul on selline teave hõlmatud pangasaladusega ning seda ei ole võimalik registripidajale avaldada võttes arvesse Krediidiasutuste seaduse § 88 kohaldamisala. Vastutus konkreetse päringu õiguspärasuse eest lasub eelkõige andmeid pärival vastutaval töötlejal, kellel on olemas kogu asjakohane teave ning kohustus hinnata oma töötlemistoimingute vastavust IKÜM-i nõuetele.
9	Punkt 2.3.1. Andmete õigsuse kontrollimine	Käesolev seisukoht ei arvesta krediidiasutustele kohalduva pangasaladuse regulatsiooniga. Võlgnevuse alusdokumendid sisaldavad

	Sellisel juhul peab maksehäireregister kontrollima asjaomase võlgnevuse alusdokumente. Vajaduse korral tuleb andmeandjalt küsida ka täiendavaid selgitusi. Üksnes andmeandja kinnitusest või selgitustest ei piisa, kui nende vastavust võlgnevuse alusdokumentidele ei ole kontrollitud. See tähendab eelkõige andmeandjalt (võlausaldajalt) täiendavate selgituste küsimist ning vajaduse korral ka konkreetse võlgnevuse alusdokumentide kontrollimist.	pangasaladusega kaitstud teavet kliendi, tema finantsseisu, krediidisuhte ja tehingute kohta. Seetõttu ei saa eeldada, et krediidiasutus esitaks maksehäireregistri pidajale alusdokumente või muud detailset kliendisuhet puudutavat teavet üksnes selleks, et registripidaja saaks iseseisvalt kontrollida nõude olemasolu või põhjendatust. Selline kohustus oleks praktikas raskesti ühildatav pangasaladuse regulatsioonist tulenevate nõuetega ning juhises ei ole vastava regulatsiooni sätteid arvesse võetud.
10	Punkt 2.3.2. Andmete avaldamise viis Andmete õigsuse (IKÜM art 5 lg 1 punkt a) ja ka läbipaistvuse põhimõttega (IKÜM art 5 lg 1 punkt a) on vastuolus, kui maksehäireregistris kuvatakse võlgnevust viisil, mis jätab andmesaajale tegelikust võlast eksitava mulje.	Andmete õigsuse osas on sulgudes viide IKÜM art 5 lg 1 punkt a), õige on aga viide punktile d.
11	Punkt 2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest Määravat tähtsust ei oma see, kas andmetöötlusest teavitab maksehäireregistri pidaja või võlaandmete maksehäireregistrisse edastaja, vaid **oluline on tagada, et andmesubjekti oleks tema isikuandmete töötlemisest teavitatud**.	Käesolev käsitlus on liiga üldsõnaline, kuna ei erista piisavalt erinevaid töötlemistoiminguid. Andmete maksehäireregistrile edastamine ja maksehäireregistri poolt andmete avaldamine on eraldiseisvad isikuandmete töötlemise tegevused, mille puhul tuleb eraldi hinnata nii õiguslikku alust kui ka teavitamiskohustust. Seetõttu ei saa pidada määravaks üksnes seda, et andmesubjekti on mingil viisil teavitatud. Selgelt tuleb määratleda, millise töötlemistoimingu osas teavitus antakse ning milline vastutav töötleja vastava teavitamiskohustuse täidab. Praegune sõnastus võib ekslikult jätta mulje, et edastamise ja avaldamisega seotud teavitamiskohustused on omavahel asendatavad, kuigi tegemist on erinevate töötlemistoimingutega, mille puhul tuleb kohustusi hinnata eraldi.
12	Punkt 2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest Punkt b) saaks teavitamata jätmise aluseks olla eelkõige olukorras, kus andmetöötlejal puuduvad konkreetse füüsilise isiku kontaktandmed. Seejuures inspektsiooni hinnangul ei peaks maksehäireregistrid koguma täiendavaid isikuandmeid üksnes selleks, et täita aktiivse teavitamise kohustust.	Käesolev käsitlus ei arvesta piisavalt vastutavate töötlejate rollide ja isikuandmete töötlemise eesmärgipärasuse põhimõttega. Asjaolu, et krediidiasutusel on kliendi kontaktandmed olemas, ei tähenda automaatselt, et krediidiasutus võiks või peaks neid andmeid edastama maksehäireregistrile selleks, et viimane saaks täita oma teavitamiskohustust. Kontaktandmed on üldjuhul kogutud krediidiasutuse enda eesmärkide täitmiseks kliendisuhte raames ning nende edasine avaldamine või edastamine teisele iseseisvale vastutavale töötlejale ei ole võimalik pangasaladuse regulatsiooni tõttu. Juhis näib eeldavat, et andmete esitaja osaleb maksehäireregistri teavitamiskohustuse täitmises, kuid ei arvesta asjaolu, et maksehäireregister on iseseisev vastutav töötleja, kellel lasub kohustus korraldada oma töötlemistoimingud ja nendega seotud teavitamiskohustused viisil, mis vastab IKÜM-i nõuetele. Sellest ei saa järeldada, et andmete andja peaks hakkama maksehäireregistri eest teavitusteenust osutama või edastama selleks

		täiendavaid isikuandmeid, mida ta on kogunud muudel eesmärkidel.
13	Punkt 2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest **Kui aga andmete avaldajal on füüsilise isiku kontaktandmed olemas, tuleb inimest andmetöötlusest teavitada ning tegemist pole võimatu või ebaproportsionaalse jõupingutusega.** Maksehäireregister võib seada tingimuse, et võlausaldaja esitab koos maksehäireandmetega võlgniku kontaktid teavitamiseks või nõuda võlausaldajalt tõendit, et võlausaldaja on ise võlgnikku vahetult enne maksehäireregistrile edastamist sellest teavitanud (IKÜM art 14 lg 5 p a).	Käesolev käsitlus ei erista piisavalt erinevaid töötlemistoiminguid ja vastutavate töötlejate rolle. Andmete edastamine võlausaldaja poolt maksehäireregistrile ning maksehäireregistri poolt andmete avaldamine on eraldiseisvad töötlemistoimingud, mille eest vastutavad erinevad vastutavad töötlejad. Seetõttu ei saa maksehäireregistri teavitamiskohustuse täitmise vajadusest järeldada, et võlausaldajal tekiks kohustus edastada maksehäireregistrile täiendavaid isikuandmeid, sealhulgas kontaktandmeid. Samuti ei saa juhendiga sisuliselt kehtestada kohustust edastada kontaktandmeid maksehäireregistrile, kui selline kohustus ei tulene õigusaktist. Kontaktandmed on üldjuhul kogutud võlausaldaja enda eesmärkidel ning nende edasine edastamine teisele iseseisvale vastutavale töötlejale eeldab eraldi õiguslikku alust ning vastavust IKÜM-i põhimõtetele, sealhulgas eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõttele. Maksehäireregister kui iseseisev vastutav töötleja peab oma teavitamiskohustuse täitmise korraldama viisil, mis arvestab tema enda töötlemistegevust ja talle kohalduvaid õiguslikke kohustusi. Sellest ei saa järeldada, et andmete edastaja peaks maksehäireregistri kohustuste täitmiseks andma üle täiendavaid isikuandmeid või osutama registripidaja eest teavitusteenust.
14	Punkt 2.4. Andmesubjekti teavitamine võlaandmete avaldamisest Määravat tähtsust ei oma see, kas andmetöötlusest teavitab maksehäireregistri pidaja või võlaandmete maksehäireregistrisse edastaja, vaid oluline on tagada, et andmesubjekti oleks tema isikuandmete töötlemisest teavitatud. /…/ Erisused, mis võimaldavad andmesubjekti aktiivsest teavitamisest mööda minna, tulenevad IKÜM artikkel 14 lõikest 5. Võlaandmete kontekstis võivad osutuda asjakohaseks järgmised punktid: a) andmesubjektil on see teave juba olemas; b) selle teabe esitamine osutub võimatuks või eeldaks ebaproportsionaalseid jõupingutusi. /…/ Punkt b) saaks teavitamata jätmise aluseks olla eelkõige olukorras, kus andmetöötlejal puuduvad konkreetse füüsilise isiku kontaktandmed. Seejuures inspektsiooni hinnangul ei peaks maksehäireregistrid koguma	Isegi, kui lähtuda sellest, et maksehäireregistri pidaja võib oma teavitamiskohustuse lugeda täidetuks võlausaldaja poolt tehtud teavitusega, jääb juhend viidatud osas siiski arusaamatuks. Ühest küljest „maksehäireregister ei peaks koguma täiendavaid isikuandmeid üksnes selleks, et täita aktiivse teavitamise kohustust“, teisest küljest „maksehäireregister võib seada tingimuse, et võlausaldaja esitab koos maksehäireandmetega võlgniku kontaktid teavitamiseks“ ning „ka Riigikohtu praktikas on kinnitatud, et kui võlausaldaja ei ole võlgnikku maksehäire avaldamisest teavitanud, peab seda tegema maksehäireregistri pidaja“. Ehk juhendit lugedes ei ole arusaadav, kas maksehäireregistril on õigus/kohustus koguda kontaktandmeid üksnes aktiivse teavitamise kohustuse täitmiseks või mitte. Mitmete pankade praktika on täna selline, et pank teavitab võlgnikku ise ning vajadusel edastab sellekohase tõendi maksehäireregistrile. Kuigi juhend seda loogikat toetab, tekib siiski küsimus, kas maksehäireregistril on justkui võimalik ise otsustada, kas ta soovib andmesubjekti ise teavitada või mitte. Täiendavat keerukust loob ka järgmine punkt: • Teavitamiskohustus ei puuduta üksnes maksehäireandmete esmast avaldamist.

	täiendavaid isikuandmeid üksnes selleks, et täita aktiivse teavitamise kohustust. See on mõistagi asjakohane üksnes juhul, kui võlaandmete avaldaja ei lange kokku võlausaldaja isikuga, kes vähemalt mingil hetkel võlgnikuga kontakti on omanud. Kui aga andmete avaldajal on füüsilise isiku kontaktandmed olemas, tuleb inimest andmetöötlusest teavitada ning tegemist pole võimatu või ebaproportsionaalse jõupingutusega. Maksehäireregister võib seada tingimuse, et võlausaldaja esitab koos maksehäireandmetega võlgniku kontaktid teavitamiseks või nõuda võlausaldajalt tõendit, et võlausaldaja on ise võlgnikku vahetult enne maksehäireregistrile edastamist sellest teavitanud (IKÜM art 14 lg 5 p a). Ka Riigikohtu praktikas on kinnitatud, et kui võlausaldaja ei ole võlgnikku maksehäire avaldamisest teavitanud, peab seda tegema maksehäireregistri pidaja.	Kui maksehäireregister avaldatud andmeid hiljem parandab, täiendab või muudab viisil, mis võib mõjutada andmesubjekti õigusi, tuleb andmete muutmisest teavitada lisaks andmesubjektile ka andmesaajaid (IKÜM art 19). Eelkõige tuleb andmesubjekti teavitada siis, kui muutub maksehäire summa, staatus, aegumise või lõppemise kuupäev või muu oluline asjaolu. Teavitamine ei ole vajalik, kui see osutub võimatuks või nõuab ebaproportsionaalseid jõupingutusi. Andmesubjekti taotlusel tuleb talle anda teavet nende vastuvõtjate kohta. Kas selline olukord, kus võlausaldaja kontaktandmeid maksehäireregistrile ei edasta, on kooskõlas juhendiga? o Võlausaldaja teavitab võlgnikku ise esmasest andmete edastamisest/avaldamisest; o Maksehäireregister andmesubjekte ei teavita, sh hilisematest andmete muutmistest, kuna teavitamine osutub võimatuks või nõuaks ebaproportsionaalseid jõupingutusi (kontaktandmed puuduvad). Kas maksehäireregistril on võimalik lähtuvalt juhendile „nõuda“ võlausaldajalt kontaktandmeid, et täita eeltoodud kohustusi ehk lähtuda sellest: „maksehäireregister võib seada tingimuse, et võlausaldaja esitab koos maksehäireandmetega võlgniku kontaktid teavitamiseks“? Juhime siiski tähelepanu, et pangad ei saa maksehäireregistrile kui iseseisvale vastutavale töötlejale oma klientide kontaktandmeid edastada, kuna kontaktandmete näol on tegemist pangasaladusega.
15	<u>Punkt 3.1. Aegunud võlanõuded</u>	Juhendi seisukoht, et aegunud nõudeid ei tohi avaldada, vajab täpsustamist. Kui nõude suhtes on esitatud põhjendatud aegumise vastuväide, tuleb lõpetada maksehäire aktiivsena avaldamine**.** Nõude aegumine ei tähenda aga automaatselt, et maksehäireandmed tuleb registrist kustutada. Leiame, et aegunud nõuete avaldamisele peaksid kehtima samad põhimõtted nagu tasumisega lõppenud maksehäiretele. Nõude aegumine ei tähenda võla tasumist ega kohustuse faktilist lõppemist, kuid aegumise saabumise järel ei ole võlausaldajal enam võimalik nõuet sisse nõuda. Andmesubjekti maksekäitumise ning krediidiriski hindamise seisukohalt ei ole olukord, kus võlgnevus on jäänud tasumata kuni aegumiseni, soodsam kui olukord, kus isik on oma kohustuse täitnud ja maksehäire on seetõttu lõppenud. Vastupidi, tasumisega lõppenud maksehäire puhul on võlgnik vähemalt lõpuks oma kohustuse täitnud. Kui juhend näeks ette aegunud nõuete avaldamisele rangemad piirangud kui tasutud maksehäiretele, tekiks ebaloogiline olukord, kus võlgniku jaoks võib

		osutuda soodsamaks kohustuse mittetäitmine kuni nõude aegumiseni kui võlgnevuse tasumine. Selline regulatiivne lähenemine kahjustaks maksehäireregistrite eesmärki toetada krediidiandjate võimet hinnata isikute maksekäitumist ning võiks luua soovimatuid stiimuleid kohustuste täitmisest hoidumiseks. Samuti tuleb arvestada, et maksehäire avaldamise eesmärk ei ole üksnes võla olemasolu kajastamine konkreetsel ajahetkel, vaid ka isiku varasema maksekäitumise kohta asjakohase teabe võimaldamine krediidiriski hindamiseks. Nii tasumisega lõppenud maksehäired kui ka aegumise tõttu lõppenud nõuded annavad krediidiandjatele informatsiooni isiku senise maksekäitumise kohta ning nende informatiivne väärtus riskihindamisel on võrreldav. Seetõttu leiame, et juhendis tuleks sõnaselgelt sätestada, et nõude aegumine ei ole avaldamise seisukohalt käsitletav andmesubjekti jaoks soodsama asjaoluna kui nõude täitmine ning aegunud nõuete suhtes tuleks kohaldada vähemalt samu avaldamise, säilitamise ja kustutamise põhimõtteid nagu tasumisega lõppenud maksehäirete puhul. See tagaks võrdse kohtlemise, toetaks vastutustundlikku laenamist ning aitaks säilitada maksehäireregistrite usaldusväärsust ja praktilist väärtust krediidiriski hindamisel. Juhendis tuleks selgelt eristada nõude aegumist, maksehäire aktiivsena avaldamise lõpetamist ja lõppenud maksehäire kustutamist**.** Nõude aegumine saab olla aluseks maksehäire aktiivsena avaldamise lõpetamisele, kuid ei ole iseenesest automaatne alus lõppenud maksehäire kustutamiseks**.**
16	<u>4.5.1. Vastuväite esitamine</u> Vastuväidet ei või jätta rahuldamata üksnes põhjusel, et andmesubjekt ei ole kohe välja toonud kõiki olulisi asjaolusid või esitanud kõiki tõendeid. Samas ei saa maksehäireregister hinnata selliseid isiklikke asjaolusid, millest andmesubjekt ei ole registrit teavitanud ja **mida registril ei ole mõistlikult võimalik muul viisil teada saada**.	Kuidas sellest aru saada - „mida ei ole mõistlikult võimalik muul viisil teada saada“? Kas vastutav töötleja peaks hakkama ise otsima asjaolusid, et andmesubjekti vastuväite sisu täiendada?
17	<u>4.5.1. Vastuväite esitamine</u>	Juhendi kohaselt peab IKÜM art 21 lg 1 alusel esitatud vastuväide lähtuma andmesubjekti konkreetsest olukorrast ning sisaldama tema eluliste asjaoludega seotud põhjendusi, mille alusel tuleb hinnata, kas maksehäireandmete töötlemist võib jätkata. Kuidas peab krediidiasutus IKÜM art 6 lg 1 p e alusel toimuva töötlemise korral hindama andmesubjekti konkreetset olukorda ja vastuväite põhjendatust juhul, kui vastuväite põhjendamiseks esitatud elulised asjaolud sisaldavad eriliiki isikuandmeid IKÜM art 9 tähenduses, näiteks terviseandmeid? Palume juhendit selles osas täpsustada, eelkõige selgitades, millisel alusel ja millises ulatuses võib või

		peab vastutav töötleja selliseid eriliiki isikuandmeid art 21 kohase vastuväite hindamiseks töötlema ning kas vastuväite lahendamiseks on vajalik eraldiseisva IKÜM art 9 lg-s 2 sätestatud erandi olemasolu. Samuti vajab selgitamist, kuidas lähtuda sellises olukorras võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttest ning vältida vastuväite menetlemiseks mittevajalike tundlike andmete töötlemist.

Üldised märkused juhendi kohta

1. Juhend ei arvesta piisavalt pangasaladuse regulatsiooniga

Juhendis sisalduvad mitmed eeldused, mille kohaselt peaks maksehäireregistri pidaja saama andmesaajatelt või andmete esitajatelt täiendavat teavet konkreetsete päringute, kliendisuhete, võlgnevuste või alusdokumentide kohta. Seejuures ei ole arvestatud asjaoluga, et krediidiasutustele kohalduvad pangasaladuse nõuded, mis piiravad oluliselt kliendisuhteid, krediiditaotlusi, **krediidianalüüse, lepingulisi suhteid ning muid kliendi finantsasju puudutava teabe avaldamise võimalusi. Se**etõttu ei ole mitmed juhendis kirjeldatud kontrollimehhanismid krediidiasutuste puhul praktikas rakendatavad.

2. Krediidiasutuste suhtes rakendatava kontrolli põhjendatus ja ulatus

Krediidiasutus ja maksehäireregistri pidaja on iseseisvad vastutavad töötlejad, kes tuginevad maksehäireandmete töötlemisel erinevatele õiguslikele alustele. Registripidaja töötleb andmeid õigustatud huvi alusel (IKÜM art 6 lg 1 p f), samas kui – AKI hinnangul - krediidiasutus töötleb maksehäireandmeid krediidivõimelisuse hindamiseks avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks (IKÜM art 6 lg 1 p e koosmõjus IKS §-ga 10). Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks, millisel õiguslikul alusel ja millises ulatuses saab õigustatud huvi alusel tegutsev registripidaja kontrollida krediidiasutuse poolt avaliku huvi alusel tehtud konkreetsete päringute eesmärki, õiguslikku alust ja vajalikkust. Registripidaja kohustus tagada enda poolt andmete avaldamise õiguspärasus ei tähenda iseenesest õigust teostada sisulist kontrolli teise iseseisva vastutava töötleja töötlemistoimingute üle.

Seetõttu teeme ettepaneku juhendis selgelt eristada krediidiasutusi muudest maksehäireandmete saajatest ning täpsustada, milline on registripidaja kontrollikohustuse õiguslik alus, eesmärk ja ulatus krediidiasutuste puhul, arvestades krediidiasutuse staatust iseseisva vastutava töötlejana, tema seadusest tulenevaid krediidivõimelisuse hindamise kohustusi ning pangasaladuse regulatsioonist tulenevaid piiranguid.

Samuti ei saa krediidiasutuse korduvaid või massilisi päringuid käsitada üksnes nende mahu või sageduse tõttu kõrgema riskiga päringutena, kuna need võivad tuleneda krediidiasutuse tavapärasest ja õigusaktidest tulenevast krediidivõimelisuse hindamise kohustusest.

3. Erinevad töötlemistoimingud on ebapiisavalt eristatud

Juhend kasutab läbivalt mõisteid „edastamine“, „avaldamine“ ja „andmete kasutamine“ kohati sünonüümidena, kuigi tegemist on erinevate isikuandmete töötlemistoimingutega. Eriti oluline on eristada võlausaldaja poolt andmete edastamist maksehäireregistrile ning maksehäireregistri poolt andmete avaldamist või väljastamist kolmandatele isikutele. Nende töötlemistoimingute eesmärgid, õiguslikud alused, osapoolte kohustused ning andmesubjekti õigustega seotud küsimused võivad olla erinevad. Mõistete läbisegi kasutamine tekitab ebaselgust nii õigusliku analüüsi kui ka kohustuste ja vastutuse jaotuse osas.

4. Teavitamiskohustuse käsitluses ei ole piisavalt arvesse võetud vastutavate töötlejate rollide jaotust

Juhendist jääb mitmes kohas mulje, et teavitamiskohustust võib vabalt täita ükskõik milline osapool, sõltumata sellest, millise töötlemistoimingu üle arutelu käib. Teavitamiskohustust tuleb hinnata konkreetse töötlemistoimingu ja konkreetse vastutava töötleja lõikes. Andmete edastamisega seotud teavitamiskohustus ja andmete avaldamisega seotud teavitamiskohustus ei ole automaatselt samastatavad.

5. Juhend loob sisuliselt kontaktandmete edastamise kohustuse ilma selge õigusliku aluseta

Mitmest juhendi sättest tuleneb sisuliselt eeldus, et võlausaldaja peaks edastama maksehäireregistrile võlgniku kontaktandmed või osalema registripidaja teavitamiskohustuse täitmises. Selline lähenemine ei arvesta asjaolu, et kontaktandmed on üldjuhul kogutud võlausaldaja enda eesmärkidel ning nende edastamine teisele iseseisvale vastutavale töötlejale eeldab eraldi õiguslikku alust ja vastavust IKÜM-i põhimõtetele, sealhulgas eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõttele.

6. Küsimusi tekitab maksehäireregistri pidaja pädevuse ulatus

Juhend eeldab mitmes kohas, et maksehäireregistri pidaja hindaks andmesaajate õigustatud huvi olemasolu, kontrolliks konkreetsete päringute tegelikke eesmärke või analüüsiks võlgnevuse alusdokumente. Seejuures ei ole piisavalt käsitletud küsimust, kas ja millises ulatuses on registripidajal õiguslik pädevus hinnata teise iseseisva vastutava töötleja õiguslikke hinnanguid või kontrollida võlasuhte sisulist põhjendatust. Selline lähenemine võib viia olukorrani, kus registripidajale pannakse kohustusi, mille täitmiseks puudub tal vajalik teave, õiguslik alus või pädevus.

7. Juhend vajab keelelist ja terminoloogilist ühtlustamist

Lisaks sisulistele küsimustele esineb juhendis mitmeid keelelisi ja terminoloogilisi ebatäpsusi ning kirjavigu. Samuti kasutatakse läbivalt samu mõisteid erinevates tähendustes või ebajärjekindlalt. Õigusselguse huvides tuleks terminoloogia ühtlustada ning tagada, et mõisteid „edastamine“, „avaldamine“, „väljastamine“, „andmesaaja“ ja „vastutav töötleja“ kasutatakse kogu juhendis järjepidevalt ja nende õiguslikku tähendust arvestades.